

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Філософський факультет

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Цінності європейської цивілізації

Освітня програма «Міжнародне і європейське право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Цінності європейської цивілізації
Викладач (-і)	Дойчик Максим Вікторович, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, соціології та релігієзнавства
Контактний телефон викладача	Дойчик Максим Вікторович (0342) 59-60-15
Е-mail викладача	maksym.doichyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Заочна форма навчання (лекції, семінарські заняття)
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться у вівторок 11.55 відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, <i>розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kfsr.pnu.edu.ua/</i> Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження тематики та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Цінності європейської цивілізації» читається студентам першого курсу спеціальності 081 – Право (Міжнародне і європейське право). В межах лекційного викладу та семінарської практики з «Цінностей європейської цивілізації» акцент робиться на історико-філософській складовій осмислення європейської аксіологічної думки, а також на опрацюванні її ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших європейських цінностей.</p> <p>Курс лекцій присвячено основним тенденціям у формуванні цінностей європейської цивілізації в період Античності, Середньовіччя, Відродження, Нового часу та особливостям сучасного етапу інституалізації в праві таких базових цінностей європейської цивілізації як гідність, свобода, правова держава, демократія, громадянськість, толерантність, справедливість, солідарність. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядно-ціннісну позицію. Завдання, які покликана вирішити пропонована дисципліна, включають не лише засвоєння знань, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору на основні світоглядно-ціннісні питання. Зазначений курс спрямований на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування філософської та юридичної наукової літератури.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання даного курсу – допомогти студентам зорієнтуватись у базових цінностях, на яких ґрунтується європейська цивілізація та визначити їх роль у світовій історії та сучасному світі.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є вироблення умінь та навичок, закріплення отриманого після прочитаної лекції та самостійної роботи студента знання про особливості формування цінностей європейської цивілізації відповідно до основних періодів історії Європи та подальшу їх інституалізацію в правових документах, що регулюють діяльність ЄС в наш час.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p>знати: характерні риси античного, середньовічного, ренесансно-гуманістичного, новочасного та сучасного погляду на базові цінності, що стали основою європейської цивілізації.</p> <p>вміти: застосовувати одержані знання у навчальній та професійній діяльності, орієнтуватися у світоглядних парадигмах, критично оцінювати соціальні, культурні, політичні та інші процеси.</p>	

4. Результати навчання (компетентності)			
Компетентності загальнонаукові:			
<ul style="list-style-type: none"> - знання основних етапів та особливостей становлення цінностей європейської цивілізації; - розуміння змісту найважливіших цінностей європейської цивілізації, таких як гідність, свобода, правова держава, демократія, громадянськість, толерантність, справедливість, солідарність та ін. 			
Компетентності інструментальні:			
<ul style="list-style-type: none"> - здатність самостійно набувати та удосконалювати необхідні знання та вміння шляхом опрацювання лекційного матеріалу та теоретичної літератури з тем курсу; - здатність здійснювати порівняльний аналіз особливостей філософських поглядів мислителів різних історико-філософських періодів; - здатність самостійно досліджувати теоретичні та прикладні проблеми філософії права; - здатність оперувати найважливішими методами наукового пізнання. 			
Компетентності професійні:			
<ul style="list-style-type: none"> - здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі етики та філософії права; - здатність розрізняти змістовні та формальні складові цінностей європейської цивілізації, що вивчає етика та філософія права; - здатність аналізувати структуру явищ та процесів, функції елементів систем, що визначаються і обумовлені цінностями європейської цивілізації; - здатність критично осмислювати запропоновані завдання, які стосуються аналізу текстів першоджерел. 			
Компетентності соціальні:			
<ul style="list-style-type: none"> - здатність критично мислити; - здатність аргументувати на захист власної позиції. 			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	6		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	2		
самостійна робота	82		
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	081 Право	1	вибірковий
Тематика курсу			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
		сам. роб.	
Змістовий модуль 1. Цінності європейської цивілізації.			
Тема 1: «Цінності європейської цивілізації та їхні ідейні витоки»			
1. Поняття «європейські цінності». 2. Цінності європейської цивілізації та їхні ідейні витоки. Принцип індивідуалізму. 3. Ідеї гідності, свободи, справедливості у сократичних діалогах Платона. 4. Специфіка розуміння ідей свободи, гідності, справедливості, громадянського служіння у поглядах Аристотеля. Пайдея. 5. Людяність, людинолюбство, гідність, свобода, рівність, справедливість, громадянське служіння у філософії стоїцизму (Цицерон. Сенека).		2	12

6. Аксиологічні передумови «європейських цінностей» у філософії стоїцизму Епікрета та Марка Аврелія.			
<p>Тема 2: «Цінності європейської цивілізації у світлі філософії Середньовіччя, Відродження та ідейних здобутків Реформації»</p> <p>1. Християнська апологетика та її роль у формуванні цінностей європейської цивілізації (Юстин Мученик, Климент Олександрійський, Афінагор Афінянин, Ориген, Тертуліан та ін.).</p> <p>2. Концептуальне окреслення цінностей європейської цивілізації у християнській патристиці (Афанасій Великий, Василь Великий, Григорій Богослов, Іван Золотоустий).</p> <p>3. Ідеї Аврелія Августина та їх значення для формуванні цінностей європейської цивілізації. Принцип егалітаризму.</p> <p>4. Особливості концептуалізації цінностей європейської цивілізації у філософії доби Відродження.</p> <p>5. Вплив Реформації на формування цінностей європейської цивілізації (Мартін Лютер, Жан Кальвін). Ідеї моральної автономності людської особистості, свободи совісті, професії як критерію гідності.</p>	2		10
<p>Тема 3 «Цінності європейської цивілізації у філософії Нового часу»</p> <p>1. Цінності людини та суспільства у філософії Нового часу (Рене Декарт, Френсіс Бекон, Джон Лок). Принцип толерантності.</p> <p>2. Раціоналістично-утилітарний підхід Томаса Гобса до осмислення цінностей європейської цивілізації.</p> <p>3. Ідеали Просвітництва та їх значення для становлення європейської цивілізації.</p> <p>4. Особливості розуміння цінностей європейської цивілізації у філософії Жана-Жака Русо.</p> <p>5. Імануїл Кант та цінності європейської цивілізації.</p>	2		10
<p>Тема 4: «Індивідуалістичний підхід до ідеї гідності, рівності, свободи, справедливості в європейській філософії XIX-XX ст.»</p> <p>1. Європейські цінності у світлі у філософії Артура Шопенгауера.</p> <p>2. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у поглядах Сьорена К'єркегора.</p> <p>3. Метафізика гідності людської особистості у творчості Федора Достоєвського.</p> <p>4. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму Памфіла Юркевича.</p> <p>5. Некласичний вимір розуміння європейських цінностей у філософії Фрідріха Ніцше.</p> <p>6. Євроскептицизм Освальда Шпенглера та цивілізаційний оптимізм Арнольда Тойнбі.</p>			10
<p>Тема 5: «Цінності європейської цивілізації в сучасному</p>			10

<p>світі»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Цінності європейської цивілізації та їх практичне застосування. 2. Цінності європейської цивілізації як запорука процвітання суспільства. 3. Україна та її роль в європейській історії та у формуванні європейської ідентичності. 4. Виправданість європейського вектору розвитку України. Чи потрібні Україні ліберальні цінності? Стан дотримання прав людини в Україні. 5. Становлення громадянського суспільства в Україні: проблеми та перспективи. Рівень демократії в Україні. Нетерпимість в українському суспільстві. 			
<p>Тема 6: «Базові європейські цінності та їх правове забезпечення»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Свобода. 2. Гідність. 3. Правова держава. 4. Демократія. 5. Громадянськість. 6. Толерантність. 7. Справедливість. 8. Солідарність. 			30
Змістовий модуль 2. Контрольна робота.			
Підсумкова тестова контрольна робота		2	
ЗАГ.:	6	2	82
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.4 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами, внесеними Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту, протокол №5 від 28 лютого 2017 р.) – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/.</i>		
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами однієї письмової модульної тестової контрольної роботи. Робота виконується на одному семінарському занятті та охоплює весь зміст навчальної дисципліни. Максимальний бал за контрольну становить 100.		
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена п. 4.5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника		
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника		
7. Політика курсу			

Письмові роботи:

Планується виконання студентами заочної форми обов'язкової письмової залікової роботи обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання.

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Кодексом честі університету <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і семінарські заняття курсу.

За пропущені лекційні заняття без поважних причин віднімається 10 балів від підсумкового семестрового балу студента.

8. Рекомендована література

1. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. *Релігія та Соціум: міжнародний часопис*. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
2. Doichyk M. Cultivating dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect / Maksym Doichuk // Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. – Випуск 21. – С.16-22.
3. Берлін І. Два концепти свободи : [філософія свободи] [Текст] // Лібералізм: антологія. - ВД"Простір", "Смолоскип", 2009. - С. 546 - 583.
4. Берлін І. Чотири есе про свободу [Текст] [Текст]. - К. : Основи, 1994. – 272 с.
5. Всеобщая декларация прав человека (рос/укр). Принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Гаєк Ф. Цінність свободи // Лібералізм: антологія. - ВД"Простір", "Смолоскип", 2009. - С.504-545.
7. Декларація принципів толерантності (прийнята Генеральною конференцією ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року) / http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_503
8. Договір про Європейський Союз // Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – С. 31-72. / <http://lib.pu.if.ua/lib/>
9. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст]: монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
10. Дойчик М.В. Ідея гідності у філософії Томаса Гоббса / М.В. Дойчик // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2018. – Вип. 132 (5). – С. 150 – 156.
11. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. [Текст]// Сич Олександр Іванович, Мінаєв А.В.. Світ у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку [Текст] : навч. посібник. - Наші книги, 2010. - С. 137 – 143.
12. Йосипенко С. Європа як філософська тема і політична проблема // Філософська думка, 2010. – № 1. – С. 76-88.
13. Історія європейської ментальності / За ред. Петера Дінцельбахера / Переклав з нім. Володимир Кам'янець. - Львів: Літопис, 2004. – 720 с.
14. Комісар Л., Чехун Н. Концепт «Європейські цінності» в міждисциплінарному вимірі:

- рефлексія і практика // Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. – 2018. - №1(27). – С.54-59.
15. Крепон Марк. Європейські іншості // Філософська думка, 2010. – № 1. – 89-99.
  16. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій. Навч. посібник. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002. - 384 с.
  17. Онуфрієнко Н.О. Європейські цінності у професійній підготовці вчителів історії // Точка зору. – С.134-137.
  18. Попович М.В. Поверхневі і глибинні ціннісні зв'язки. Європейська система цінностей / <http://lib.pu.if.ua/lib/>
  19. Сахань О.М., Шевчук Н.В. Європейські цінності як запорука процвітання: український вибір // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2018. - №2(37). – С.177-196.
  20. Хартія засадничих прав Європейського Союзу // Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – С. 485 – 501. / <http://lib.pu.if.ua/lib/>
  21. Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. – 45 с.
  22. Чекаленко Л., Васильєва М. Європейські цінності, що засновані на духовній, моральній та історичній спадщині народів Європи. // Зовнішні справи. Політичні науки. - №10. – С.14-17.
  23. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. – 208 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в робочій навчальній програмі навчальної дисципліни, планах семінарських занять, в монографії «Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.».

9. Програмові вимоги

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

з навчальної дисципліни «**Цінності європейської цивілізації**»

для студентів спеціальності **081 – Право** (освітня програма «**Міжнародне і європейське право**»)

1. Поняття «європейські цінності».
2. Цінності європейської цивілізації та їхні ідейні витoki. Принцип індивідуалізму.
3. Ідеї гідності, свободи, справедливості у сократичних діалогах Платона.
4. Специфіка розуміння ідей свободи, гідності, справедливості, громадянського служіння у поглядах Аристотеля. Пайдея.
5. Людяність, людинолюбство, гідність, свобода, рівність, справедливість, громадянське служіння у філософії стоїцизму (Цицерон. Сенека).
6. Аксиологічні передумови «європейських цінностей» у філософії стоїцизму Епіктета та Марка Аврелія.
7. Християнська апологетика та її роль у формуванні цінностей європейської цивілізації (Юстин Мученик, Климент Олександрійський, Афінагор Афінянин, Оріген, Тертуліан та ін.).
8. Концептуальне окреслення цінностей європейської цивілізації у християнській патристиці (Афанасій Великий, Василь Великий, Григорій Богослов, Іван Золотоустий).
9. Ідеї Аврелія Августина та їх значення для формування цінностей європейської цивілізації. Принцип егалітаризму.
10. Особливості концептуалізації цінностей європейської цивілізації у філософії доби Відродження.
11. Вплив Реформації на формування цінностей європейської цивілізації (Мартін Лютер, Жан Кальвін). Ідеї моральної автономності людської особистості, свободи совісті, ідеї професії як критерію гідності.
12. Цінності людини та суспільства у філософії Нового часу (Рене Декарт, Френсіс Бекон, Джон

Лок). Принцип толерантності.

13. Раціоцентрично-утилітарний підхід Томаса Гобса до осмислення цінностей європейської цивілізації.
14. Ідеали Просвітництва та їх значення для становлення європейської цивілізації.
15. Особливості розуміння цінностей європейської цивілізації у філософії Жана-Жака Русо.
16. Імануїл Кант та цінності європейської цивілізації.
17. Європейські цінності у світлі у філософії Артура Шопенгауера.
18. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у поглядах Сьорена К'єркегора.
19. Метафізика гідності людської особистості у творчості Федора Достоєвського.
20. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму Памфіла Юркевича.
21. Некласичний вимір розуміння європейських цінностей у філософії Фрідріха Ніцше.
22. Євроскептицизм Освальда Шпенглера та цивілізаційний оптимізм Арнольда Тойнбі.
23. Цінності європейської цивілізації та їх практичне застосування.
24. Цінності європейської цивілізації як запорука процвітання суспільства.
25. Україна та її роль в європейській історії та у формуванні європейської ідентичності.
26. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Свобода.
27. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Гідність.
28. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Правова держава.
29. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Демократія.
30. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Громадянськість.
31. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Толерантність.
32. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Справедливість.
33. Базові європейські цінності та їх правове забезпечення. Солідарність.

Підготував: доц. Дойчик М.В.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства
30.08.2019 року, протокол №1.

Викладач _____ доц. Дойчик М.В.